

Συστάσεις για τους φορείς χάραξης πολιτικής

Προϊόν 4.3

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου της, το οποίο αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων, η δε Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή στο έργο NERDVET.....	2
1.1 Κύρια προϊόντα και αποτελέσματα	4
1.2 Η κληρονομιά και τα διδάγματα του NERDVET	7
2. Συστάσεις	8
1) Συνδυασμός έρευνας και πρακτικής	8
2) Δημιουργία καναλιών και κοινοτήτων ανταλλαγής γνώσεων	8
3) Τοποθέτηση των εκπαιδευόμενων στο επίκεντρο μέσω της συνδιδασκαλίας και της δυναμικής της μάθησης.....	9
4) Δημιουργία προστιθέμενης αξίας για όλους με ανοιχτούς εκπαιδευτικούς πόρους.....	10
5) Διασφάλιση της συνάφειας της εκπαίδευσης με τον πραγματικό κόσμο, ώστε να μετατραπεί σε συμπεριφορές	11
3. Συμπεράσματα	12

1. Εισαγωγή στο έργο NERDVET

Η κατανάλωση των μέσων και η χρήση της τεχνολογίας, ειδικά σε διαδικτυακά περιβάλλοντα, είναι βασικές πτυχές της σημερινής κοινωνίας της πληροφορίας: από την ψυχαγωγία ως την εργασία, από την εκπαίδευση ως τις δημόσιες υπηρεσίες. Ωστόσο, τα σαφή πλεονεκτήματα που απορρέουν από την ανταλλαγή και την απόκτηση γνώσης, τη δημιουργία άμεσων συνδέσεων και την ευκολία προσβασιμότητας – για να αναφέρουμε μόνο μερικά από αυτά – είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις προκλήσεις και τις απειλές που δημιουργούν. **Ο κίνδυνος να μην είμαστε σε θέση να αναγνωρίσουμε και να εξουδετερώσουμε κινδύνους όπως η παραπληροφόρηση, η προπαγάνδα ή οι ψευδείς ειδήσεις είναι πολύ μεγάλος.** Η ικανότητα πλοήγησης μέσα από αυτά τα επίπεδα πολυπλοκότητας συχνά αποτελεί πρόκληση, ειδικά όταν πρόκειται για άτομα των οποίων οι συμπεριφορές και οι στάσεις εξακολουθούν να διαμορφώνονται και μπορούν εύκολα να επηρεαστούν όσον αφορά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Επομένως, καθίσταται ολοένα και πιο σαφές ότι ο εφοδιασμός των νέων με την καθοδήγηση, τις γνώσεις και τα εργαλεία που απαιτούνται προκειμένου να είναι αυτόνομοι και να έχουν επίγνωση της σχέσης τους με διαδικτυακές και μη πηγές πληροφοριών, πόρους και γεγονότα είναι υψίστης σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ανάπτυξη και, στη συνέχεια, η κατοχή ικανοτήτων όπως η κριτική σκέψη και ο γραμματισμός στα μέσα διαδραματίζει βασικό ρόλο στην προώθηση ενάρετων ή υγιών συμπεριφορών.

Η κριτική σκέψη, η οποία μπορεί να εννοηθεί ως ικανότητα αναστοχασμού, ανάλυσης και αμφισβήτησης πληροφοριών, συμβαδίζει με την έννοια του γραμματισμού στα μέσα, που είναι η ικανότητα αναγνώρισης των διαφορετικών τύπων μέσων και κατανόησης των μηνυμάτων που στέλνουν, καθώς και δημιουργίας δικών τους μηνυμάτων – καθώς σήμερα οι άνθρωποι λαμβάνουν τις περισσότερες από τις γραπτές και οπτικές πληροφορίες που απαιτούνται για να σχηματίσουν τις απόψεις και τις ιδέες τους από το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η σωστή εκπαίδευση στην κριτική σκέψη και τον γραμματισμό στα μέσα είναι επωφελής για όλα τα μέλη της κοινωνίας, ιδιαίτερα μάλιστα για τους νεότερους, οι οποίοι είναι πιθανό να βασίζονται σε έναν πιο περιορισμένο πλούτο εμπειριών όταν αντιμετωπίζουν δυναμικές που σχετίζονται με την ερμηνεία μέσων και γεγονότων.

Αυτή η ανάγκη είναι ακόμη πιο σημαντική για τους εκπαιδευόμενους που συμμετέχουν σε διαδρομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (EEK): επειδή τα προγράμματα σπουδών EEK είναι, λόγω της ίδιας της φύσης και της δομής τους, έντονα τεχνικά και προσανατολισμένα στην εργασία, η ανάπτυξη αυτών των τύπων οριζόντιων δεξιοτήτων τείνει να μην εξετάζεται βάσει μιας συστηματικής, οργανικής προσέγγισης. Συνεπώς, η υιοθέτηση αποτελεσματικών πρωτοβουλιών επαφίεται στους παρόχους EEK, οι οποίοι όμως συχνά δεν έχουν τα πλαίσια, τα μέσα και τις ευκαιρίες να δράσουν ανεξάρτητα. Ορισμένες εγκάρσιες δεξιότητες που σχετίζονται με την κριτική σκέψη είναι ενσωματωμένες σε ορισμένα εκπαιδευτικά αντικείμενα, ωστόσο δεν επισημαίνονται επαρκώς, δεν έχουν ολοκληρωμένο χαρακτήρα ούτε παρουσιάζονται σε δομημένη μορφή, δηλαδή περιορίζονται σε σποραδικές παρεμβάσεις που τείνουν να εστιάζουν αποκλειστικά σε οριοθετημένες πτυχές. Και όμως, δεν μπορούν να υπάρξουν ολοκληρωμένοι και προσαρμοσμένοι επαγγελματίες που δεν έχουν παράλληλα την ιδιότητα του ενεργού και συνειδητοποιημένου πολίτη.

Αυτό είναι το κίνητρο που οδήγησε στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του Έργου Erasmus + Βασική Δράση 3 NERDVET (Think smart! Ενίσχυση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και του γραμματισμού

στα μέσα στο πλαίσιο της ΕΕΚ), το οποίο στοχεύει στην υποστήριξη των παρόχων ΕΕΚ παρέχοντας στους εκπαιδευτές μεθοδολογικά, θεωρητικά και πρακτικά εργαλεία για την ενίσχυση των ικανοτήτων των μαθητών τους όσον αφορά την κριτική σκέψη και τον γραμματισμό στα μέσα.

1.1 Κύρια προϊόντα και αποτελέσματα

Εικόνα 1. Βασικές φάσεις του έργου

Το βασικό προϊόν του έργου NERDVET, η **Εκπαιδευτική Εργαλειοθήκη**, προσφέρει ένα μοντέλο και πρακτικά εργαλεία προσαρμοσμένα στον κόσμο της ΕΕΚ και στις ιδιαιτερότητές του. Η Εκπαιδευτική Εργαλειοθήκη σχεδιάστηκε αρχικά βάσει μιας προσέγγισης από κάτω προς τα πάνω, στη συνέχεια δοκιμάστηκε από μια ομάδα εκπαιδευτών με τη συμμετοχή σπουδαστών από πέντε χώρες της ΕΕ (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Ολλανδία)¹ και, τέλος, τελειοποιήθηκε με βάση τα αποτελέσματα της πρακτικής εφαρμογής της. Οι φάσεις δημιουργίας και δοκιμής αυτού του προϊόντος του έργου ρίχνουν επίσης φως στις συστημικές και γενικές πτυχές του τρόπου με τον οποίο τα ζητήματα αυτά μπορούν να ενσωματωθούν στον κόσμο της ΕΕΚ και στην κουλτούρα του.

Έρευνα → Ως προκαταρκτικό βήμα για την ανάπτυξη της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης NERDVET πραγματοποιήθηκε μια ερευνητική δραστηριότητα μέσω μιας συστηματικής ανασκόπησης της διαθέσιμης επιστημονικής βιβλιογραφίας, η οποία κατέδειξε έναν ορισμένο βαθμό αβεβαιότητας που έγκειται στην έλλειψη κοινής συμφωνίας σχετικά με τον τρόπο προώθησης των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και γραμματισμού στα μέσα, καθώς και σχετικά με την επαρκή αντιμετώπιση αυτών των διαστάσεων στο πλαίσιο της ΕΕΚ.

Υιοθετώντας ένα μοντέλο γνωστικής ψυχολογίας, αναπτύχθηκαν θεωρητικά τρεις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που θα χρησιμοποιηθούν από τους εκπαιδευτές αρχικής ΕΕΚ για την αποτελεσματική υποστήριξη της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα των σπουδαστών τους:

1. **Απομυθοποίηση της παραπληροφόρησης μέσω της χρήσης αξιόπιστων πηγών:** Υποστήριξη της χρήσης συγκεκριμένων διαδικασιών για να γίνει κατανοητό εάν μια πληροφορία είναι ψευδής ή αληθής
2. **Ευαισθητοποίηση σχετικά με τις προκαταλήψεις και τις παράλογες πεποιθήσεις:** Αναγνώριση ότι όλα τα άτομα μπορεί να είναι παράλογα, καθώς η προκατάληψη, η μεροληψία και ο παραλογισμός είναι εγγενή χαρακτηριστικά των ανθρώπινων όντων (καθώς συνδέονται με τα συναισθήματα), αλλά ότι τα εν λόγω χαρακτηριστικά μπορούν να μειωθούν με επίγνωση των υποκείμενων διαδικασιών
3. **Αυτοπαρακίνηση:** Ενίσχυση της ικανότητας του ατόμου να αναπτύσσει προσωπικές στρατηγικές και διαδικασίες για την αντικειμενική επεξεργασία των πληροφοριών

Σχεδιασμός → Στη συνέχεια, τα αποτελέσματα της ερευνητικής δραστηριότητας αξιοποιήθηκαν στη φάση ανάπτυξης του έργου, κατά την οποία όλοι οι εταίροι του έργου (διευθυντικό προσωπικό,

¹Για πλήρη παραπομπή στα αποτελέσματα της πιλοτικής δράσης NERDVET, συμβουλευτείτε την «Report on the testing of the Educational Toolkit» [Εκθεση σχετικά με τη δοκιμή της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης], η οποία είναι διαθέσιμη στην ενότητα «Results» [Αποτελέσματα] του ιστότοπου της πιλοτικής δράσης NERDVET.

ερευνητές, εκπαιδευτές, επαγγελματίες) συγκεντρώθηκαν και εργάστηκαν για τη συλλογή και τη δημιουργία των πόρων στη βάση της πρώτης έκδοσης της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης.

Η γνώση και η κατανόηση των θεμάτων της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα από τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτές εμπεδώθηκαν μέσω μιας δραστηριότητας «εκπαίδευσης του εκπαιδευτή», η οποία περιλάμβανε αυτοεκπαίδευση και παρακολούθηση δύο διαδραστικών διαδικτυακών σεμιναρίων.

Δοκιμές → Στην πειραματική εφαρμογή, ή αλλιώς πιλοτική δράση, της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης NERDVET συμμετείχαν συνολικά 34 εκπαιδευτές και 458 σπουδαστές (306 απευθείας στο πλαίσιο πειραματισμού και 152 ως ομάδα ελέγχου) από πέντε διαφορετικές χώρες της ΕΕ (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ολλανδία) μεταξύ Φεβρουαρίου και Νοεμβρίου 2022 για ποικίλα χρονικά διαστήματα. Η στατιστική ανάλυση προοπτικών αξιολόγησε τον αντίκτυπο των δοκιμών σε περίπου 400 από τους συμμετέχοντες σπουδαστές, ενώ οι ποιοτικές συνεντεύξεις εξέτασαν τη βιωματική εμπειρία της εκπαίδευσης σε μια ομάδα 15 σπουδαστών και εκπαιδευτών. Η συνολική εμπειρία των δοκιμών παρήγαγε ικανοποιητικά αποτελέσματα από ποσοτική, ποιοτική και μεθοδολογική άποψη, έχοντας επιτύχει πλήρως τους στόχους της:

- να εφαρμοστούν οι αναπτυγμένες τεχνικές εκπαίδευσης, οι πρακτικές ασκήσεις και τα εκπαιδευτικά βίντεο σε πραγματικά περιβάλλοντα στην τάξη,
- να εμπλακούν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες άτομα που αποτελούν πρότυπα, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος στους σπουδαστές της πιλοτικής φάσης,
- να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με την ενσωμάτωση της κατάρτισης στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ σε επίπεδο βάσης, κάτι το οποίο θα συμβάλει στη δυνατότητα μεταφοράς και βιωσιμότητας του μοντέλου. Από την άποψη αυτή, η προθυμία των παρόχων ΕΕΚ που συμμετέχουν σε αυτό το στάδιο να εδραιώσουν τη χρήση της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης στην τρέχουσα και μελλοντική τους εκπαιδευτική προσφορά, εφαρμόζοντάς την σε περισσότερες κατηγορίες σπουδαστών, μαθημάτων και πλαισίων, περιγράφεται στην έκθεση ως πολλά υποσχόμενη υπόθεση,
- να συλλεγούν σχόλια από τους εκπαιδευόμενους και τους εκπαιδευτές σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εργαλείων που προσφέρει η Εργαλειοθήκη, τα οποία στο σύνολό τους θεωρήθηκαν χρήσιμη προσθήκη, τόσο στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών όσο και στην καθημερινότητά τους.

Επιπλέον, από επιστημονική άποψη, η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των μετρήσεων των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα στην πειραματική ομάδα πριν και μετά την εκπαίδευση, καθώς και η σύγκριση με την ομάδα ελέγχου, δείχνουν μια αύξηση αυτών των ικανοτήτων μετά την πιλοτική εφαρμογή και επιβεβαιώνουν την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής παρέμβασης.

Επικύρωση και λεπτές ρυθμίσεις → Τα αποτελέσματα της πρακτικής εμπειρίας της πιλοτικής υλοποίησης ήταν ζωτικής σημασίας για τον λεπτομερέστερο σχεδιασμό της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης, με απώτερο στόχο αφενός την προώθηση της ευρείας χρήσης της από τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και, αφετέρου, την απόδειξη των παραγόμενων κοινωνικών οφελών και της ανάγκης συστηματοποίησης της κατάρτισης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και στο πλαίσιο της ΕΕ. Ταυτόχρονα, πάντα μέσω μιας συμμετοχικής προσέγγισης στην οποία εμπλέκονται όλοι οι εταίροι του έργου, παραδόθηκε η τελική έκδοση των αποτελεσμάτων του έργου.

Ενσωμάτωση → Ακολουθώντας τη διαδικασία που παρουσιάζεται, κατέστησαν σαφείς τις δυνατότητες περαιτέρω χρήσης της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης σε άλλα συστήματα ΕΕΚ στην Ευρώπη κάτι που αποδεικνύει ότι η κριτική σκέψη και ο γραμματισμός στα μέσα όχι μόνο μπορούν, αλλά πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος τόσο του εκπαιδευτικού προγράμματος σπουδών των εκπαιδευομένων στο πλαίσιο της ΕΕΚ, όσο και της καθημερινής τους ζωής.

Ο πυρήνας της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης περιέχεται στον **Οδηγό Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης NERDVET**, στον οποίο παρέχεται πλήθος πόρων:

1. Προσδιορισμός των **βασικών στόχων** της Εργαλειοθήκης, δηλαδή α) των άμεσων χρηστών: εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών και β) των τελικών δικαιούχων: των σπουδαστών. Παρουσιάζονται οι βασικές κατηγορίες του κοινού που στοχεύει η εργαλειοθήκη και υπογραμμίζονται οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να εμπλακούν στην ενσωμάτωσή της σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, καθώς και τον τρόπο προώθησης της δέσμευσης και του αντιληπτού αντίκτυπου τους.
2. Το **θεωρητικό υπόβαθρο** που υποστηρίζει το μοντέλο NERDVET, το οποίο είναι θεμελιώδους σημασίας για την κατανόηση των αναλυτικών προσεγγίσεων και πρακτικών εκπαίδευσης, καθώς και των αναγκών που στοχεύουν να εκπληρώσουν. Το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το έργο NERDVET καθορίζεται από τον εντοπισμό πολύτιμων πηγών από την επιστημονική βιβλιογραφία που αφορά τη μελέτη της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα και την ανάλυση του συστήματος αρχικής ΕΕΚ.
3. **Προσδιορισμός τριών εκπαιδευτικών προσεγγίσεων** (Απομυθοποίηση της παραπληροφόρησης μέσω της χρήσης αξιόπιστων πηγών, Ευαισθητοποίηση σχετικά με τις προκαταλήψεις και τις παράλογες πεποιθήσεις, Αυτοπαρακίνηση) και η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να ενσωματωθούν στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ μέσω πρακτικών εφαρμογών και ασκήσεων. Οι **πρακτικές ασκήσεις** οργανώνονται σε 9 μαθήματα και έχουν σχεδιαστεί για να προσαρμόζονται εύκολα (όσον αφορά την έκταση και τον βαθμό πολυπλοκότητας) και να χρησιμοποιούνται σε μια ευρεία (όσον αφορά την ηλικία, τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τα κοινωνικά και πολιτιστικά πλαίσια) ομάδα δικαιούχων σπουδαστών αρχικής ΕΕΚ.
4. Προτάσεις **μεθόδων αξιολόγησης** για την αξιολόγηση της προτεινόμενης εκπαίδευσης στην κριτική σκέψη και τον γραμματισμό στα μέσα.
5. **Βιβλιογραφία** των πιο σχετικών πόρων που χρησίμευσαν ως βάση για τη δημιουργία της Εργαλειοθήκης και του **Ευρετηρίου** NERDVET, μια συλλογή χρήσιμων συνδέσμων και διαδικτυακών υλικών/πηγών στα αγγλικά και στις εθνικές γλώσσες, για περαιτέρω εξερεύνηση και πρόσθετες γνώσεις σχετικά με την κριτική σκέψη και τον γραμματισμό στα μέσα.

Επίσης, περαιτέρω πόροι είναι διαθέσιμοι στην **Πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης NERDVET για τους εκπαιδευτές** (<https://www.schoolplus.it/en/categories/nerdvet>), η οποία είναι προσβάσιμη κατόπιν εγγραφής των ενδιαφερόμενων χρηστών σε αυτή και εγγραφής τους στο πρόγραμμα σπουδών. Η πλατφόρμα αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αποθετήριο όλου του εκπαιδευτικού υλικού που παράγεται από το NERDVET, και φιλοξενεί:

1. Ένα διαδραστικό πρόγραμμα σπουδών που έχει σχεδιαστεί γύρω από τα θέματα που εξετάζονται στην Εργαλειοθήκη. Στο πλαίσιο του μαθήματος, οι χρήστες θα βρουν:
  - **Δέκα εκπαιδευτικά βίντεο**, κινούμενα σχέδια που σχεδιάστηκαν για να συνοψίσουν, να εξηγήσουν ή να περιγράψουν εν συντομία μια έννοια, μια διαδικασία ή μια κατάσταση που σχετίζεται με την κριτική σκέψη και τον γραμματισμό στα μέσα.

- Ένα **Κέντρο πόρων** όπου οι χρήστες θα βρουν μια ποικιλία συμπληρωματικών υλικών για την εφαρμογή της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης, το οποίο συμπεριλαμβάνει I. **πρόσθετα προϊόντα που παράγονται στο πλαίσιο του έργου** και II. **πόρους, υλικά και έγγραφα υποστήριξης** που συλλέχθηκαν ή αναπτύχθηκαν απευθείας από τους εκπαιδευτές οι οποίοι έχουν δοκιμάσει την Εργαλειοθήκη στην πιλοτική της φάση.
  - Ειδικούς **χώρους για συζητήσεις**.
2. **Βιντεοσκοπήσεις δύο** διαδικτυακών σεμιναρίων, τα οποία αποσκοπούν στη διεύρυνση της απήχησης των εννοιών της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα, καθώς και της προσέγγισης της γνωστικής ψυχολογίας που χρησιμοποιήθηκε για την ανάπτυξη των τριών τεχνικών εκπαίδευσης (Κριτική σκέψη και γραμματισμός στα μέσα στο πλαίσιο της αρχικής ΕΕΚ: Το σύγχρονο εκπαιδευτικό πρόγραμμα· Εκπαιδευτική Εργαλειοθήκη NERDVET: εστίαση στις τεχνικές εκπαίδευσης).

Τέλος, οι **Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και γραμματισμού στα μέσα στο πλαίσιο της ΕΕΚ** υποστηρίζουν την εφαρμογή της Εκπαιδευτικής Εργαλειοθήκης παρέχοντας έναν οδικό χάρτη βάσει του οποίου οι δεξιότητες κριτικής σκέψης και γραμματισμού στα μέσα θα ενσωματωθούν στη διδασκαλία των μαθημάτων στο πρόγραμμα σπουδών της ΕΕΚ. Επομένως οι Κατευθυντήριες γραμμές συμπληρώνουν την Εκπαιδευτική Εργαλειοθήκη, προσφέροντας περαιτέρω στοιχεία για προτάσεις εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων κριτικής σκέψης και γραμματισμού στα μέσα στα ιδρύματα ΕΕΚ και για την προοδευτική ενσωμάτωσή τους ως συστηματοποιημένων μερών της τυπικής εκπαιδευτικής και διδακτικής προσφοράς τους.

1.2 Η κληρονομιά και τα διδάγματα του NERDVET

Στην επόμενη ενότητα αυτών των συστάσεων, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά και επεξηγούνται τα πιο πολύτιμα διδάγματα που προέκυψαν κατά την υλοποίηση του έργου NERDVET. Τα πέντε βασικά μηνύματα του έργου NERDVET για τη χάραξη πολιτικής στα οικοσυστήματα ΕΕΚ σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο προκύπτουν από αυτές τις εμπειρίες και σκέψεις. Επομένως, σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να επισημάνει με ποιον τρόπο τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την υλοποίηση του έργου NERDVET μπορούν να συγκεντρωθούν, να μεταφραστούν σε μεταβιβάσιμες πρακτικές και, στη συνέχεια, να κλιμακωθούν σε επόμενα επίπεδα. Ταυτόχρονα, αποτελούν μια νέα και θεμελιώδη προοπτική για την πληροφόρηση των ρόλων χάραξης πολιτικής στον κόσμο της ΕΕΚ σε ολόκληρη την ΕΕ. Αυτές οι συστάσεις πρέπει να διαβαστούν στο πλαίσιο μιας προσέγγισης από κάτω προς τα πάνω: από εκείνους που εργάζονται τοπικά σε επίπεδο βάσης και δουλεύουν καθημερινά με τους σπουδαστές του σήμερα, μέχρι εκείνους που σχεδιάζουν την ευρύτερη αρχιτεκτονική του συστήματος. Μια προσέγγιση σε επίπεδο βάσης από κάτω προς τα πάνω είναι πολύτιμη και αναγκαία, όταν πρόκειται για πολιτικές ικανές να συμβαδίζουν με την εποχή και τις ανάγκες των πολιτών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η εμπειρία NERDVET αντιπροσωπεύει μια μοναδική ευκαιρία να μεταδοθεί η εμπειρία των επαγγελματιών της εκπαίδευσης σχετικά με τη βελτίωση της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα. Ένα πρώτο, θεμελιώδες βήμα για να φανταστούμε μια ευρύτερη και πιο συστημική προσέγγιση αυτών των κύριων θεμάτων, στα οποία στηρίζεται η ίδια η βάση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

2. Συστάσεις

1) Συνδυασμός έρευνας και πρακτικής

Εάν τα εκπαιδευτικά προγράμματα βασίζονται στην ακαδημαϊκή καθοδήγηση για την παροχή των απαραίτητων επιστημονικών μοντέλων για την υλοποίηση εκπαιδευτικών πρακτικών, είναι επίσης θεμελιώδεις οι θεωρητικές έννοιες και μεθοδολογίες να εφαρμόζονται και να δοκιμάζονται σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα. Για να εξασφαλίσουμε ότι μια τέτοια αμοιβαία ανταλλαγή πραγματοποιείται ομαλά, σημαίνει ότι αφήνουμε τη θεωρία να «ζωντανέψει» όταν χρησιμοποιείται στην τάξη, ενώ από την άλλη πλευρά, επιτρέπουμε στην εκπαίδευση να υποστηρίζεται από ένα ισχυρό επιστημονικό υπόβαθρο.

Αυτή η γνώση συγκεντρώθηκε στο πεδίο στα πρώτα στάδια της εφαρμογής του NERDVET, όταν προέκυψε η ανάγκη **ενθάρρυνσης και οικοδόμησης περισσότερων συνεργειών μεταξύ του κόσμου της έρευνας και του κόσμου της πρακτικής**. Στην περίπτωση του NERDVET, αυτό σήμαινε τη συμμετοχή του ακαδημαϊκού κόσμου, εκπροσωπούμενου από το Πανεπιστήμιο της Βερόνας, ώστε να καθοριστεί το επιστημονικό υπόβαθρο πίσω από το προτεινόμενο μοντέλο, αλλά και τη συμμετοχή εκπαιδευτών και επαγγελματιών από τους συνεργάτες παρόχους EEK (ENAIIP NET, CSV, Inovinter, VONK και AFS – Perrotis College) σε μια σχέση συνέργειας. Στην πράξη, αυτή η προσέγγιση υιοθετήθηκε για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τις λεπτές ρυθμίσεις του μοντέλου NERDVET, μέσω του οποίου οι πόροι δοκιμάστηκαν και προσαρμόστηκαν στην πραγματικότητα του κόσμου της EEK.

Εργαζόμενοι από κοινού, οι ερευνητές και οι εκπαιδευτές του NERDVET εγγυήθηκαν ότι όλα τα εκπαιδευτικά εργαλεία και οι μεθοδολογίες που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του έργου είναι πρακτικά και εφαρμόσιμα σε ένα πραγματικό περιβάλλον τάξης, κάτι το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για την κάλυψη των αναγκών των εκπαιδευομένων στην προσωπική και επαγγελματική τους εκπλήρωση.

Η δυνατότητα πραγματοποίησης αυτού του είδους των συνεργειών με συστημικό τρόπο, σε ad-hoc χώρους και χρόνους, μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία πιο δίκαιων συστημάτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινωνίας συνολικά. Όπως αναφέρεται στο «Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού» (2021-2030), όταν στοχεύουμε στην επίτευξη πιο συνεκτικών και ουσιαστικών αποτελεσμάτων χρειάζεται να υπάρξει συντονισμένη προσπάθεια για τη συμμετοχή του πλήρους οικοσυστήματος των φορέων του κόσμου της EEK.

Για τον σκοπό αυτό, μπορεί να γίνει ένα βήμα προόδου μέσω της επέκτασης των αποτελεσμάτων μιας τέτοιας ανταλλαγής στους φορείς χάραξης πολιτικής σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης αντλούν πληροφορίες από καινοτόμες και γόνιμες πρακτικές που αναπτύσσονται στο πεδίο, σε μια προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω.

2) Δημιουργία καναλιών και κοινοτήτων ανταλλαγής γνώσεων

Δεν είναι τυχαίο ότι μια από τις συχνότερα χρησιμοποιούμενες εκφράσεις σχετικά με τα προϊόντα που παράγονται στο πλαίσιο του έργου NERDVET είναι «από εκπαιδευτές για εκπαιδευτές». Φέρνοντας σε επαφή επαγγελματίες από διαφορετικές χώρες για τη δημιουργία νέων εργαλείων

και πρακτικών, αντλούμε από τις διαφορετικές προοπτικές και εμπειρίες τους προκειμένου να οικοδομήσουμε με μεγαλύτερη αποδοτικότητα και συμπερίληψη. Η συμπληρωματικότητα όσον αφορά τις ειδικότητες, το υπόβαθρο και την κουλτούρα συνεπάγεται επίσης τη δημιουργία διαφορετικών ειδών σύνδεσης και μαθησιακών εμπειριών μέσω της ίδιας διαδρομής εργασίας.

Από αυτήν την άποψη, **η παροχή ενός ειδικού περιβάλλοντος που επιτρέπει αποτελεσματικές ανταλλαγές και ροές επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτών** που συμμετείχαν σε όλες τις φάσεις του έργου ήταν ένας από τους βασικούς παράγοντες για την αποτελεσματική παράδοση των προϊόντων του NERDVET. Η οικοδόμηση ανθρώπινων συνδέσεων δεν είναι απλώς ένα παραπροϊόν του έργου μιας διεθνούς σύμπραξης για την επίτευξη ενός αποτελέσματος – είναι ουσιώδες αποτέλεσμα της ίδιας της διαδικασίας.

Η υποστήριξη των εκπαιδευτών του NERDVET με ειδικά εργαλεία, χώρους και χρόνους για την ανταλλαγή πρακτικών, διαπιστώσεων και γνώσεων σχετικά με τις εφαρμόζόμενες μεθόδους διδασκαλίας, πρακτικές δραστηριότητες και προσεγγίσεις, καθώς και τον αντίκτυπό τους, εξασφάλισε μεγαλύτερη πληρότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων του έργου.

Η πτυχή της ενίσχυσης των συνεργειών και της επικοινωνίας έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία στο πλαίσιο της ΕΕΚ, όπου οι επαγγελματίες καλούνται να εργαστούν καθημερινά με μαθητές που συχνά προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα ή αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες: ο ρόλος του εκπαιδευτή σε αυτό το πλαίσιο γίνεται ακόμη πιο πολύπλευρος προκειμένου να καλύψει τις διαφοροποιημένες ανάγκες των εκπαιδευόμενων.

Υπό αυτό το πρίσμα, η πρόσβαση των εκπαιδευτών και των επαγγελματιών της ΕΕΚ σε βαθιά ριζωμένες, συστηματοποιημένες πλατφόρμες που είναι διαθέσιμες σε όλη την Ευρώπη μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία πιο δυναμικών και ευέλικτων συστημάτων ΕΕΚ. Όπως αναφέρεται στο «*Σχέδιο για την ψηφιακή εκπαίδευση*» (2018), η δημιουργία συνεργατικών δικτύων και κοινοτήτων πρακτικής δεν αρκεί μόνο να ενθαρρυνθεί μεταξύ των εκπαιδευτικών, αλλά πρέπει να συμπεριλάβει τους σπουδαστές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στο άμεσο περιβάλλον. Αυτά τα δίκτυα είναι καίριας σημασίας για τη συμπερίληψη, την καινοτομία και την προσβασιμότητα, σε μια προοπτική μάθησης από ομοτίμους που μπορεί να κλιμακωθεί σε ευρύτερα εδαφικά επίπεδα, ενισχύοντας τελικά τις ευρωπαϊκές αξίες της ιδιότητας του πολίτη και της ευαισθητοποίησης.

3) Τοποθέτηση των εκπαιδευόμενων στο επίκεντρο μέσω της συνδιδασκαλίας και της δυναμικής της μάθησης

Αξιοποιώντας περαιτέρω τη σημασία των υγιών συστημάτων επικοινωνίας, μια σχετική παρατήρηση που απορρέει από την εμπειρία με το έργο NERDVET είναι η σημασία της ενίσχυσης των **διαδραστικών, ομότιμων και συνεργατικών προσεγγίσεων**, τόσο ως προς τη συνδιδασκαλία όσο και ως προς τη δυναμική μάθησης των σπουδαστών.

Ως πρώτη σκέψη, η οικοδόμηση μιας ισχυρής συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, ειδικά σε μια διαθεματική προσέγγιση, αποτελεί εξαιρετική βάση για την αύξηση του ποιοτικού επιπέδου της εκπαίδευσης, την καινοτομία στη διδασκαλία, καθώς και τη στοχευμένη υποστήριξη των σπουδαστών κατά τον σχεδιασμό μιας διδακτικής παρέμβασης.

Δευτερευόντως, η επιδίωξη μιας τέτοιας προσέγγισης παρέχει επίσης στους σπουδαστές ένα μοντέλο από το οποίο μπορούν να μάθουν για την ομαδική εργασία και τη δημιουργία ομάδων, δηλαδή θεμελιώδεις οριζόντιες δεξιότητες που απαιτούνται όχι μόνο στα περισσότερα επαγγελματικά περιβάλλοντα, αλλά και σε προσωπικό επίπεδο.

Το να μάθει κάποιος πώς να μαθαίνει από άλλους είναι μια χρήσιμη πρακτική την οποία οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υιοθετήσουν και να μεταφέρουν και στους μαθητές τους, επιτρέποντάς τους να ανακαλύψουν και να αποδεχτούν νέες προοπτικές, να αμφισβητήσουν τις παγιωμένες παραδοχές τους και να αναβαθμίσουν τις γνώσεις, τις ιδέες και τις απόψεις τους. Αυτή η διαλογική προσέγγιση είναι ο σπόρος της κριτικής σκέψης, από όπου πηγάζει και ο γραμματισμός στα μέσα, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην περαιτέρω τόνωση των στοχαστικών δεξιοτήτων και στην ανάπτυξη ενός υψηλότερου αισθήματος ευθύνης απέναντι στη μαθησιακή διαδικασία.

Σε ευρύτερο επίπεδο, **η προτίμηση μιας μαθητοκεντρικής προοπτικής είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να βοηθηθούν οι σπουδαστές να αναπτύξουν τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες**, την αυτονομία τους όσον αφορά τη διαχείριση και παρακολούθηση των προσωπικών τους μαθησιακών διαδικασιών, καθώς και την ικανότητά τους να διαμορφώνουν την κρίση τους με τρόπο εποικοδομητικό. Η ενεργή μάθηση μπορεί να προωθηθεί αποτελεσματικά με την άμεση συμμετοχή των εκπαιδευομένων στις προσωπικές τους μαθησιακές διαδρομές, καθώς και με την τοποθέτησή τους στο επίκεντρο της διαδικασίας. Μια ενεργή διαδικασία μάθησης, στην οποία οι εγκάρσιες ικανότητες της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα μπορούν να γίνουν πραγματικά μέρος της καθημερινής ζωής κάθε ατόμου και τρόπος να ερμηνεύουν τον κόσμο γύρω τους, επιτρέπει τη διαμόρφωση της νοοτροπίας περισσότερο συνειδητοποιημένων και ενημερωμένων ευρωπαίων πολιτών.

Στο έργο NERDVET, η προσέγγιση αυτή εφαρμόστηκε και στο πλαίσιο των διαδικασιών αξιολόγησης, σε συνδυασμό με την πτυχή της αυτοαξιολόγησης, προκειμένου να ενισχυθούν τα οφέλη που προκύπτουν και από τις δύο τεχνικές για όλες τις εμπλεκόμενες ομάδες-στόχους.

4) Δημιουργία προστιθέμενης αξίας για όλους με ανοιχτούς εκπαιδευτικούς πόρους

Η εμπνευσμένη αρχή που καθοδήγησε τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παράδοση των αποτελεσμάτων του NERDVET **προσφέρει πάντα στους χρήστες πολύτιμους πρακτικούς εκπαιδευτικούς πόρους με ανοικτή πρόσβαση**, οι οποίοι μπορούν να είναι χρήσιμοι για το προσωπικό, διδακτικό και μη.

Μια τέτοια προσέγγιση έχει διττό σκοπό: αφενός, η διαθεσιμότητα και η ευκολία πρόσβασης και μεταφοράς των πόρων στους εκπαιδευτικούς καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους επιτρέπει τη συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωσή τους στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης. Αυτό ευθυγραμμίζεται με τη σημασία της εξασφάλισης ευκαιριών αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης των ατόμων, έτσι ώστε να συνεχίσουν να αναπτύσσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για την επιτυχία στην ψηφιακή εποχή, όπως επισημαίνεται στο «*Νέο ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων*».

Από την άλλη πλευρά, η εμπειρία του έργου NERDVET δείχνει ότι οι εκπαιδευτές πρέπει να λειτουργούν σε συνθήκες που τους επιτρέπουν την πρόσβαση σε πρακτικά, έτοιμα προς χρήση εργαλεία που μπορούν εύκολα να ενσωματωθούν στα μαθήματά τους, με τις κατάλληλες τροποποιήσεις και προσαρμογές στο ιδιαίτερο εκπαιδευτικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο των σπουδαστών κατά περίπτωση.

Η σύμπραξη του έργου εξέτασε αυτές τις ανάγκες καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησής του, επιτυγχάνοντας τον στόχο να προταθεί **ένα ποικίλο σύνολο μέσων, όπως πρότυπα μαθήματα, εκπαιδευτικά βίντεο και θεωρητικές και μεθοδολογικές οδηγίες, που είναι εύκολα προσβάσιμα μέσω μιας ανοιχτής πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης.**

Αναβαθμίζοντας αυτά τα αποτελέσματα σε μια ευρύτερη προοπτική, θα ήταν ωφέλιμο για το συνολικό οικοσύστημα της ΕΕΚ εάν μπορούσε να βασιστεί σε μια πλατφόρμα ή κόμβο όπου όλοι οι εκπαιδευτικοί πόροι που αφορούν ειδικά τα θέματα της κριτικής σκέψης και του γραμματισμού στα μέσα θα είναι ελεύθερα προσβάσιμοι από τους επαγγελματίες, τους εκπαιδευόμενους και εν γένει τους πολίτες από όλη την Ευρώπη.

Με αυτόν τον τρόπο, η συνεκτικότητα και η προσβασιμότητα των βέλτιστων πρακτικών της ΕΕΚ (και της εκπαίδευσης γενικότερα) θα αυξηθεί, ενισχύοντας την ποιότητα, την ικανότητα καινοτομίας και την αποτελεσματικότητά της, δημιουργώντας κοινά πρότυπα και προσφέροντας πολύτιμους πόρους για ολόκληρη την κοινότητα.

Σε έναν ενάρετο κύκλο, αν οι πάροχοι ΕΕΚ λάβουν υποστήριξη ώστε να έχουν την ευκαιρία να ανταλλάξουν, να βελτιώσουν και να ενσωματώσουν νέα σύνολα μέσων, θα είναι κατάλληλα εξοπλισμένοι να αναπτύξουν πιο συναφή και αποτελεσματικά εκπαιδευτικά προγράμματα που θα οδηγήσουν σε καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά τους σπουδαστές. Με τη σειρά τους, οι εκπαιδευόμενοι θα λαμβάνουν ~~λάβουν~~ εκπαίδευση υψηλότερης ποιότητας, η οποία όχι μόνο τους προετοιμάζει σε τεχνικό επίπεδο για την επιλεγμένη επαγγελματική τους πορεία, αλλά και τους βοηθά να αναπτύξουν περισσότερες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες τις οποίες θα μπορούν να εφαρμόσουν και στην προσωπική τους σφαίρα.

5) Διασφάλιση της συνάφειας της εκπαίδευσης με τον πραγματικό κόσμο, ώστε να μετατραπεί σε συμπεριφορές

Οι δεξιότητες που στοχεύει να καλλιεργήσει το έργο NERDVET στους συμμετέχοντες σπουδαστές είναι απαραίτητες για να μπορούν να πλοηγηθούν στον περίπλοκο και ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο στον οποίο εκτίθενται. Ειδικά οι νεότερες γενιές υπόκεινται σε μια συνεχή ροή πληροφοριών από διάφορες πηγές, διαδικτυακές και μη, πολλές από τις οποίες δεν είναι αξιόπιστες και φερέγγυες – πώς μπορούμε να τις ξεχωρίσουμε;

Αυτό είναι ένα βασικό ερώτημα που πρέπει να τεθεί και να απαντηθεί όταν μαθαίνουμε πώς να αναπτυσσόμαστε επαγγελματικά και προσωπικά σε μια τέτοια κοινωνία. Χωρίς την ικανότητα κριτικής σκέψης και αξιολόγησης των πληροφοριών σε οποιαδήποτε δεδομένη κατάσταση, οι νέοι πολίτες μπορεί να καταστούν επιρρεπείς στην παραπληροφόρηση, την προπαγάνδα και άλλες μορφές χειραγώγησης, κάτι το οποίο συνεπάγεται προκλήσεις για την ίδια τη συνοχή ολόκληρου του δημοκρατικού συστήματος. Εκπαιδεύοντάς τους να αναπτύσσουν ικανότητες αποτελεσματικής λήψης αποφάσεων, επίλυσης προβλημάτων, καθώς και επικοινωνίας, τους προετοιμάζουμε καλύτερα να αναλύουν σύνθετα προβλήματα, να αξιολογούν στοιχεία και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σε πραγματικά σενάρια.

Η διασφάλιση ότι το εκπαιδευτικό μοντέλο NERDVET περιλάμβανε ισχυρά στοιχεία σύνδεσης με τις πραγματικές συνθήκες ήταν μια βασική υπόθεση που προέκυψε κατά την ανάπτυξη του μοντέλου και επιβεβαιώθηκε κατά τις δοκιμές του στην πράξη, όταν η άμεση εμπειρία με τους σπουδαστές κατέδειξε την αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης, η οποία εδραιώνει την ενίσχυση των δεξιοτήτων τους όσον αφορά την κριτική σκέψη και τον γραμματισμό στα μέσα.

Με την ανάπτυξη και την ενίσχυση αυτών των ικανοτήτων, οι Ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να είναι καλύτερα εξοπλισμένοι για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του πραγματικού κόσμου και να συνεισφέρουν θετικά στις κοινότητές τους και την κοινωνία τους. Εάν ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων τονίζει τη σημασία της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της δια βίου

μάθησης για να δοθεί σε όλους η δυνατότητα να αποκτήσουν και να αναπτύξουν δεξιότητες και ικανότητες στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, η εκπαίδευση και η κατάρτιση έχουν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο για την επίτευξη αυτού του στόχου.

3. Συμπεράσματα

Όπως τονίζεται σε ολόκληρο το παρόν έγγραφο, η κριτική σκέψη και, κατά συνέπεια, ο γραμματισμός στα μέσα, δεν είναι μόνο οι απώτεροι στόχοι του έργου NERDVET, αλλά αποτελούν επίσης μέσα ενίσχυσης της σύνδεσης με τη λειτουργική ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη και με υγιείς δημοκρατικές αξίες.

Η κριτική σκέψη και η ελευθερία σκέψης και λήψης αποφάσεων είναι έννοιες τόσο βαθιά συνυφασμένες ώστε να είναι, τελικά, άρρηκτα συνδεδεμένες. Ένα άτομο που μπορεί να διαμορφώσει κριτικά τις προσωπικές του απόψεις και συμπεριφορές είναι ένας ελεύθερος, συνειδητοποιημένος πολίτης. Ένα άτομο που μπορεί να καταναλώνει κριτικά τα μέσα είναι ενημερωμένο και, κατά συνέπεια, είναι επαγγελματίας που ανταποκρίνεται και προσαρμόζεται στον ρυθμό των κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών.

Για αυτούς τους λόγους, **η προσφορά προσβάσιμου διδακτικού υλικού και η συγκέντρωση εκπαιδευτικών από διαφορετικές χώρες δεν συνεπάγεται μόνο βελτιώσεις για μεμονωμένα ιδρύματα ΕΕΚ και εδαφικά συστήματα, αλλά συμβάλλει και στην εδραίωση ευρύτερων αξιών.**

Αυτό σημαίνει ενθάρρυνση της κοινωνικής ένταξης, καθώς προσφέρεται πρόσβαση σε ευκαιρίες προσωπικής ανάπτυξης για άτομα που κινδυνεύουν να αποκλειστούν από αυτές, αλλά και εστίαση στους νέους ως ολοκληρωμένα άτομα και πολίτες, καθώς ενισχύεται το ανθρώπινο κεφάλαιο της ΕΕΚ παράλληλα με το επαγγελματικό.

Αυτή είναι η πρωταρχική σκέψη την οποία υπογραμμίζει και προωθεί η κληρονομιά του έργου NERDVET: υποστήριξη των παρόχων ΕΕΚ ώστε να συνοδεύουν τις αυστηρά τεχνικές πτυχές της εκπαίδευσης με μια ολοκληρωμένη ολιστική προσέγγιση που οδηγεί στην ενεργό συμμετοχή στα κοινά και στην ανθρώπινη ανάπτυξη.